

En toen het gebeurde, was het te laat.

Ria Wijnen, deel 2

Wanneer is uw been afgezet?

“Begin september. Ze hebben wel lang geprobeerd om het te behouden. Misschien wel te lang. Nou, ze probeerden natuurlijk, ik denk dat als nou zoiets zou gebeuren dat het op een hele andere manier gaat. Ze kunnen foto’s maken en scans. Je moet ook maar denken ze hebben hun best gedaan.

Was u boos op de Amerikanen?

“Nou, nee. Kijk nou waren het toevallig Amerikanen, het is hetzelfde als ze wel eens zeggen of je door de kat of de kater gekrabd wordt. Och en boos zijn, ik was veel te ziek. Ik werd eigenlijk pas echt gewaar dat ik geen been had toen ik al in Kaatsheuvel was. Het is op 19 augustus gebeurd en tot 25 maart zijn we in het ziekenhuis gebleven. Toen dat gevorderd werd door de Duitsers zijn we naar Kaatsheuvel gegaan. Daar zat een zus van ons in het klooster. Ons moeder kwam ons daar opzoeken en is tot de bevrijding gebleven omdat we zo’n heimwee hadden. Daar leerde ik mezelf ook een beetje lopen. Na de bevrijding gingen we weer terug naar Hulten.

Ik kon een beetje lopen, maar om ons huis was het allemaal glad. Je moet wel courage hebben hoor. Je moet heel veel courage hebben want anders dan red je het niet en blijf je in de rolstoel zitten. Ik zit er nou weer in, maar dat heeft andere redenen.

Er moest natuurlijk ook een prothese komen. Vlak na de oorlog en hoe moest dat nou? Mijn oudste zus was ergens naar een begrafenis geweest en daar had ze iemand gezien uit Ulvenhout die ook een kunstbeen had. Mijn zus zei: “Zou jij daar niet eens naar toe gaan?” Ik zei: “Dat wil ik wel doen, maar wat moet ik zeggen? Heb jij een kunstbeen? Ik heb het toch gedaan, ik ben er geweest. Ze kon goed lopen. In Antwerpen is toen een kunstbeen aangemeten. We zijn drie keer naar Antwerpen geweest om te passen, voordat je aan de gang kunt. Want oh oh oh, je beleeft wat in je leven hoor. Maar het is heel goed afgelopen. Ik heb niet mooi gelopen, maar wel vlug. Ik moest geregeld op controle en dan ging ik alleen. Ik heb mezelf niet beperkt. Ja, met sommige dingen zoals zwemmen. Maar dat zou ik toch niet gedaan hebben. Maar dansen misschien

wel. Maar dat zat er niet in natuurlijk. Nee, ik heb mezelf niet veel hoeven beperken.

In Hulten ging ik bij de jongens achterop de fiets naar de kerk, dat deden we toen nog. Toen het lopen echter goed vlotte heb ik op aandringen van mijn broers ook nog leren fietsen. En dat ging goed hoor. Ik ging op de fiets naar huis, maar ons moeder had dat niet graag. Ze was bang dat er iets gebeurde. Later, toen ik getrouwd was heeft mijn man Nico een auto gekocht. Toen was dat helemaal geen moeite, want die bracht me weg enzo. Na het overlijden van haar man heeft Ad op advies van haar broer zelf leren autorijden. Mijn broer zei: 'Als je nou eens auto leert rijden?' Ik zei: 'nee.' Hij zei: 'Dat had ik wel gedacht, maar ik zou er toch eens over denken.' 'Ik heb het toen toch gedaan en ik heb het gehaald ook. Ik reed een automaat.'

Hoe verging het u nadat u beter was geworden? Was u al verloofd toen het gebeurde in het Broek, want u was 26?

"Nou dat was natuurlijk ook een vraagteken, een woord met twee vraagtekens. Mijn verloofde was nog eens boer ook. Maar het is wel doorgegaan. In 1952 ben ik getrouwd. En toen zijn we naar de Bolberg gegaan. Toen had ik al een prothese. Wat ik niet kon, dat lieten we staan en alles ging gewoon door. Maar ik ben maar net 15 jaar getrouwd geweest."

Heeft u na uw trouwen op een boerderij gewoond? Op de Bolberg?

Jaja. Toen hadden we een kippenbedrijf erbij. Na de dood van mijn man moest ik alleen verder met de kippen. Ik heb het nog een jaar gedaan, maar op een gegeven moment ging het niet meer. Toen heb ik de boerderij verkocht en heb ik dit huis op de Groenvoort gekocht. De planken lagen toen net op deze huizen. Ik heb eerst nog even bij mijn broer gewoond want ik had de boerderij verkocht en ik had nog geen ander huis. En toen zei ik tegen mijn broer: Als ik daar dat huis eens koop? Mijn broer zei: "Dat moet je zelf weten."

En toen heb ik die firma opgebeld in Tilburg. Ik kreeg de papieren waarop ik kon zien hoe dat huis in elkaar zat. Ik had daar eigenlijk helemaal geen verstand van maar ik heb het achterelkaar gekocht. En ik heb hier altijd graag gewoond."

We komen nog even terug op de oorlog. Het huis van de familie stond vlak bij het vliegveld.

De zussen vertellen: “Eerst was er een heel klein vliegveldje. Ons moeder woonde altijd al daar en die wist nog dat het eerste vliegtuig opsteeg. Toen is dat veranderd. Er kwam een burgemeester en dat weet ik dan nog goed hoor, die kocht een paar hectaren grond bij. Toen kregen we een groter vliegveld. Toen werd er nog wat bij gekocht. Het vliegveldje werd nog wat groter en toen kwam de oorlog.

De Duitsers maakten het vliegveld weer groter. Die hebben denk ik wel een stuk of tien (of misschien wel meer) boeren onteigend en toen hadden ze het vliegveld dat ze wilden. Er werd een nieuwe startbaan aangelegd. Daarvoor hadden ze gras nodig en toen kwamen ze bij alle boeren gras afsteken. Dan konden ze de startbaan mooi aanleggen. De boeren hebben echt veel geleden of eigenlijk alle mensen wel rondom het vliegveld. Het zal overal wel wat zijn, maar hier toch ook.

Het huis van de familie Ansems pal onder de start- en landingsbaan van het vliegveld Gilze-Rijen. Nu de Van Diedeghemstraat. bron: Google Maps

De Duitsers hebben het vliegveld een heel goed punt gevonden om te vertrekken naar Engeland en ze breidden steeds maar uit. Wij zagen vanuit ons huis de vliegtuigen opstijgen. Ik vergeet nooit, toen de eerste bommenwerpers kwamen, Wij keken zo vanuit het keukenraam op de startbaan. Op een dag kwam er een vliegtuig aan, ik zat te naaien en ons moeder zat bij me. Ik zei: “Die komt

hier binnen want die gingen steeds lager vliegen. En ineens ging hij naar omhoog. We hadden voor het huis twee mooie grote bomen staan. Wat denk je? Een half uur later kwamen ze die bomen 'snoeien', ze werden gehalveerd! Dus dat vliegtuig heeft heel de tijd geprobeerd hoe hoog die bomen waren. Het was zonde, want het waren mooie bomen, maar het was niet anders. En zo gebeurde er steeds iets. Dat overkwam je en het was iedere keer weer wat anders. Ik denk dat wij twintig koeien hadden, dat was toen al veel, maar dat kon op zijn laatst ook niet meer want de grond die moest ingezaaid worden. Op zijn laatst hadden we nog maar tien koeien en zulke dingen overkwamen ons. Hoeveel boeren er hebben moeten ruimen, ik denk wel een stuk of tien. En daar kregen ze niet een jaar de tijd voor, nee volgende week moesten ze weg zijn.

De zussen weten nog dat de mensen uit Gilze en Tilburg kwamen aankloppen voor eten. "Kijk een boer had altijd eten. Maar daar moest je ook voor werken. Wij maakten ook bloem hè Nel, van

Het ouderlijk huis in 1930. Het adres was toen Hulten D-13. Nu is het Van Diedeghemstraat 9 (Tilburg). foto: Mevr. Menssen-Anssems

aardappelen. Die werden geschild natuurlijk, dan werden ze op zuivere planken in de zon gelegd, en dan werd er meel van gemaakt. We droogden ook appels. En we maakten maispap. Het was ook

behelpen hoor. Als onze broers 's morgens terugkwamen van het melken dan stond er een rij voor de deur voor melk. Allemaal van de armoe. Het waren mensen die ons geholpen hadden na het bombardement, die ons naar het ziekenhuis hadden gebracht, de man die als eerste bloed had gegeven bijvoorbeeld. Het was voor wat hoort wat, leek wel. Dan wisten wij niet eens wie dat waren, maar dat kwamen ze ons nou even vertellen. Die hielp je ook weer. Nou, 's morgens hadden wij al heel veel bezoek gehad. Sommigen schoven nog mee aan tafel ook.”

“Wij bakten thuis zelf brood. Toen ik in het ziekenhuis lag bracht mijn moeder op maandag altijd een gebakken brood mee. Een van de nonnen die mij verpleegd heeft woonde in Leeuwarden en die nam het brood mee naar huis. Dat kun je niet begrijpen nu, dat je geen brood hebt. Wij hebben dat nooit gekend, dat er geen eten was. Maar die mensen kwamen zich allemaal mooi melden. En wij konden helpen, waarom niet.

Tinus, Jo, Frans en Miet voor een van de bomen die door de Duitsers ‘gesnoeid’ werden.

foto: Mevr. Menssen-Anssems

We gingen ook samen boter karnen. Dat mocht niet van de Duitsers, want de melk moest geleverd worden. Maar je liet hem zuur worden natuurlijk. Als ze dat aantroffen, dan moest je een boete be-

talen. Als je graan aan het dorsen was dan kwamen ze daar bijstaan. Een nare tijd. We bleven ook nog bang, want er waren steeds vliegtuigen bij het vliegveld, het was niet dat we daar vanaf waren. Toen op een zeker moment, dat was in januari denk ik toen ben ik naar het ziekenhuis geweest en onderwijl was er weer een bombardement geweest. Toen zijn heel veel mensen weggegaan in Hulten. De koeien moesten, want het waren allemaal boeren, natuurlijk ook mee. Het is allemaal een hele heisa geweest.”

Het gezin Anssems was ook zonder de tragedie van het bombardement, zwaar getroffen. Daags voor de oorlog uitbrak hadden zij hun man en vader begraven. In het gezin waren vijftien kinderen geboren. De jongste zus daarover: “Ik ben de 15de. En ik ben ook de laatste. Twee kinderen zijn jong gestorven. Niet als baby, want ons Ria was negen en ons Jantje was zes. Maar wij zijn tien jaar lang met zijn vijftien thuis geweest. Dat zou je nou toch niet meer aankunnen met vijftien man. Lieve Hemel! Maar het ging gewoon door. We zijn allemaal groot geworden. Dat kun je je nu niet voorstellen hè. Ik heb het zelf meegemaakt maar ik kan het me nu ook niet meer voorstellen dat we met zijn vijftien waren”.

En de oudere zus vult aan: “Nou ik kan het me nog wel voorstellen maar ik zou me nou geen raad meer weten, eerlijk gezegd. We zaten alleen op zondag met zijn allen aan tafel. Want doordeweeks ging er een stel in Tilburg naar school en daarom moest er twee keer warm eten gekookt worden. En 's avonds moest er weer gekookt worden want je kunt niet altijd opgewarmd eten hebben. En er moest gewassen en gestreken worden en toen was er niet een knopje waaraan gedraaid kon worden. En strijken was een hele toer. Een bout op het fornuis. Ik weet nog wel dat wij het eerste elektrische strijkijzer kregen. Mijn zus naaide veel dus die dacht dat ze een elektrisch strijkijzer kon gebruiken. En ons moeder was eigenlijk wat dat betreft wel modern, want als er wat nieuws kwam dan werd dat bij ons wel aangeschaft. Het was ook een sterke vrouw. Ze is 89 jaar oud geworden.

Bron:

J.P. van den Hout, W.J. van den Hout, L.F.M.Klerks en A.A.F.M. van Riel: *Vijf Jaar Luchtfront. Het vliegveld Gilze-Rijen in de Tweede Wereldoorlog. Deel IV, Een uitgave van Heemkring Molenheide*